

لَمَّةٌ مِّنْ مَّعَانِي
سُورَةِ الْفَاتِحَةِ

*Fragmente nga kuptimet
e sures el-Fatiha*

فضيلة الشيخ العلامة
ربيح بن هادي المدخلي
حفظه الله

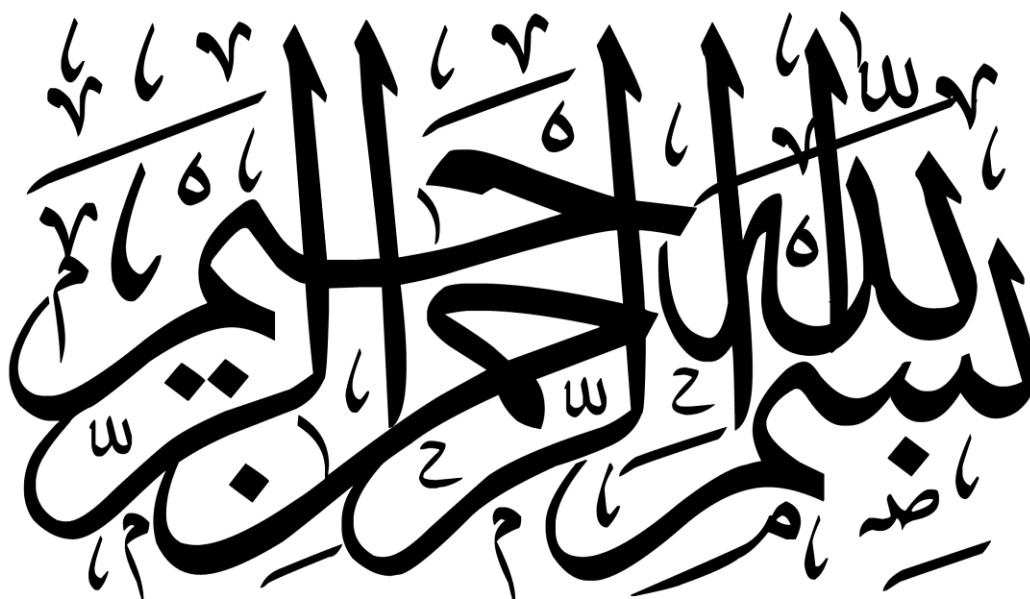
nga Dijetari i nderuar
Rabij' Ibën Hadij el-Medkhalij
Allahu e ruajtë

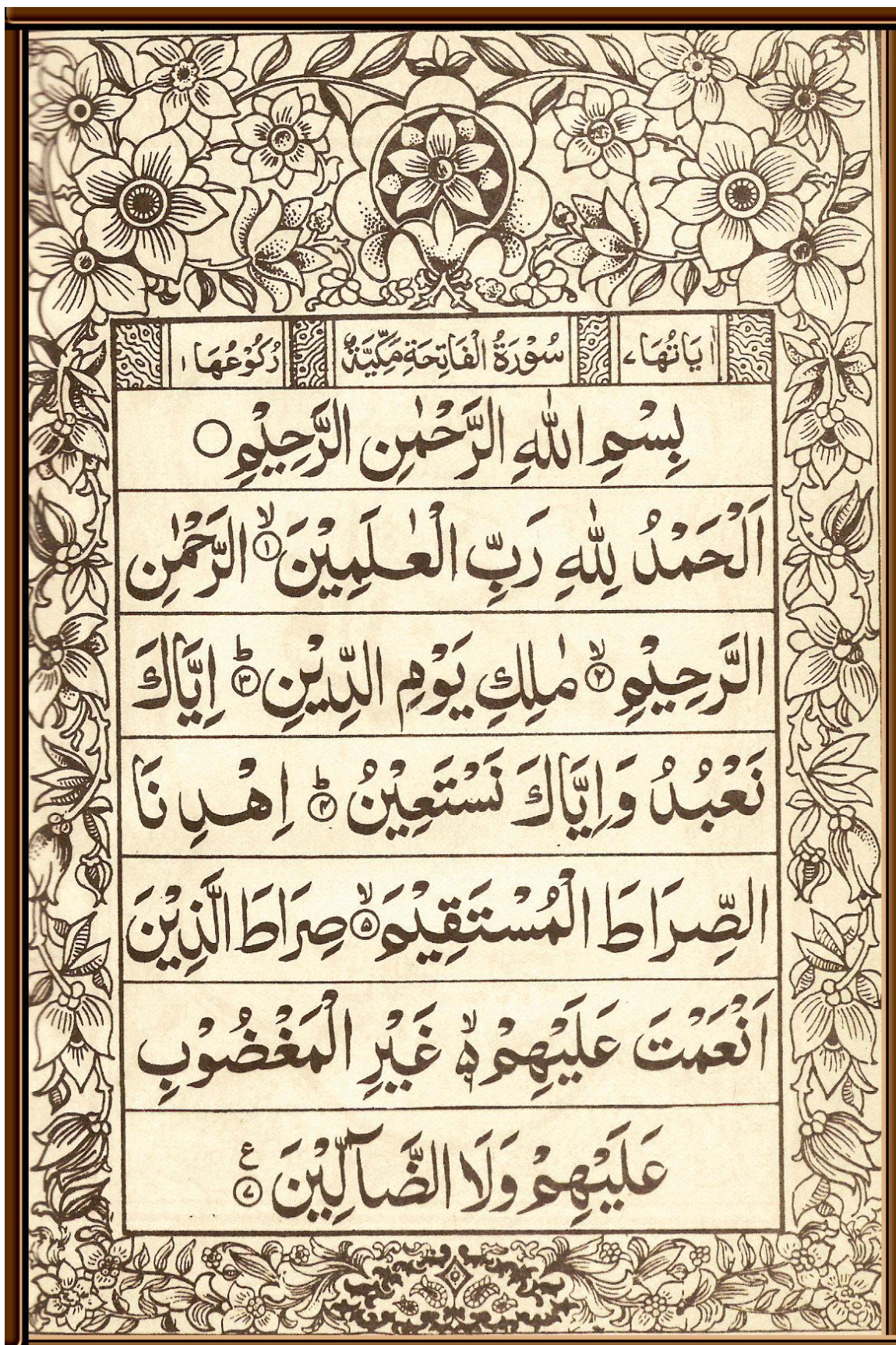

سلفي

SELEFI.ORG

Kurani dhe Suneti sipas kuptimit të Selefëve të këtij Umeti

Fragmente nga kuptimet e sures el-Fatiha

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit me krijesat e Tij, Mëshirëplotit për Besimtarët e Tij.

Të gjitha lavdet i takojnë Allahut, lavdërimet dhe paqja e Allahut qofshin për të Dërguarin e Allahut, si dhe për Familjen e tij, Shokët e tij dhe për cilindo që pason udhëzimin e tij.

E më pas:

Në një prej takimeve me Shejkh Rabij' Ibën Hadij el-Medkhalij, Shejkhu foli rreth çështjeve të Teuhidit dhe u zgjerua më tej në shpjegimin e sures el-Fatiha. Tha Shejkhu - Allahu e ruajt -:

Allahu i Lartësuar i ka thënë Pejgamberit të Tij fisnik:

الْعَظِيمِ وَالْقُرْءَانَ الْمَثْنَانِي مِّنْ سَبْعَاءِ آتَيْنَاكَ وَلَقَدْ

“Ne të kemi shpallur shtatë vargje që përsëriten dhe Kur`anin e madhërishtëm.”¹

¹El-Hixhr, 87.

Cilat janë “shtatë vargjet që përsëriten”? Kjo është sureja el-Fatiha, “Nëna e Kur`anit”, sepse me të vërtetë ajo është nëna e Kur`anit. Ajo përmban besimin dhe veprat të cilat i përmban Kur`ani, prandaj na ka njoftuar Allahu - *Subhanehu ue Te'ala* - se ajo është “shtatë vargjet që përsëriten”. Dhe prandaj i Dërguari i Allahut - *sal-lAllahu 'alejhi ue sellem* - e njoftoi Ebu Hurejrën² dhe Ubej Ibën Ka'bin³ - *radij-Allahu 'anhuma* - se në të vërtetë me “shtatë vargjet që përsëriten” është për qëllim kjo sure madhështore e gjithëpërfshirëse, e cila ka përmbledhur llojet e Teuhidit, veprat e mira, besimin në Ditën e Kthimit dhe besimin në Pejgamberllëk. Pra, ajo është një sure shumë e madhe dhe për këtë arsye është quajtur “Nëna e Kur`anit”. “Nëna” e diçkaje është baza e saj, sikurse i thonë Mekkes “*Ummul-Kuraa*” (Nëna e fshatrave). Ndërsa *Fatihaja* është “Nëna e Kur`anit”, sepse Kur`ani vërtitet rreth saj: kuptimet e Kur`anit, llojet e Teuhidit, dispozitat dhe adhurimet i përmban kjo sure madhështore.

بِسْمِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

- BismIlahirr-Rrahmanirr-Rrahiim.

1. “Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit.”

Ky ajetpërmban Teuhidinel-Esmaa` ues-Sifat. Pas këtij ajeti fillon dhe thua:

²E ka transmetuar Ahmed (2.448) dhe Bukhari (4704).

³E ka transmetuar Ahmed (5/114), Nesai (914) dhe Hakimi (1/557) dhe (2/257-258) dhe tha se është *sahih* sipas kushteve të Muslimit, dhe me të u pajtua edhe Dhehebiu.

الْعَلَمِينَ رَبِّ اللَّهِ الْحَمْدُ

- Elhamdullahi Rabbil-Aalemiin.

2. “Të gjitha lavdet i takojnë Allahut, Zotit të gjithësisë.”

Kyajet përmban Teuhidin Rububijeh. Ajetet që kanë ardhur në Kur`an dhe hadithet që kanë ardhur në Sunet thonë qartazi se Allahu është Zoti i gjithësisë dhe Krijuesi i këtij universi, Sistemuesi dhe Rregulluesi i tij. Në Fjalën e Allahut të Lartësuar: **“Rabbil-Aalemiin”** përfshihet gjithashtu se Ai është Drejtuesi i tyre, Mbreti i tyre dhe Krijuesi i tyre. Ai është Drejtuesi i universit, është Sistemuesi dhe Rregulluesi i tij. Të gjitha krijesat hyjnë tek fjala **“Aalemiin”**.

Teuhidi Rububijeh me të gjitha ajetet dhe hadithet e tij përfshihet në Fjalën e Allahut - *Tebarake ue Te'ala* -:

الْعَلَمِينَ رَبِّ اللَّهِ الْحَمْدُ

- Elhamdullahi Rabbil-Aalemiin.

“Të gjitha lavdet i takojnë Allahut, Zotit të gjithësisë.”

Pra, të gjitha lavdet janë vetëm për Allahun e Përsosur nga çdo e metë; Ai i ka ato dhe Ai i meriton. Pse? Sepse Ai është Zoti i gjithësisë, Drejtuesi, Krijuesi, Sistemuesi, Krijuesi i tyre, e gjer në fund të kuptimeve madhështore që përmban ky ajet.

Fjala e Tij:

الرَّحِيمِ الرَّحْمَنِ

- Err-Rahmaani err-Rrahiim.

3. “I Gjithëmëshirshmi, Mëshirëploti.”

Ai përmban Teuhidin el-Esmaa ues-Sifat, sepse me “err-Rrahmeh”, Mëshira e cila ka përfshirë çdo gjë, nuk cilësohet askush përpos Atij që është i përsosur në çdo aspekt: në fuqi, në dëshirë, në dije, në fjalë etj. Pra, të gjitha Emrat dhe Cilësitë i përmban Fjala e Allahut:

الرَّحِيمِ الرَّحْمَنِ

- Err-Rahmaani err-Rrahiim.

“I Gjithëmëshirshmi, Mëshirëploti.

Fjala e Tij:

الَّذِينَ يَوْمِ مَلِكٍ

- Maliki jeumid-diin.

4. “Sundimtari i Ditës së Gjykimit.”

Ai është Sundimtari i kësaj bote dhe i botës tjetër. “Jeumud-diin” është Dita e ringjalljes, e daljes nga varri, e dhënies së Llogarisë, e Shpërblimit, e Dënimit etj., dhe kjo (që Allahu është Sundimtari i Ditës së gjykimit) është një ndër bazat e Imanit, edhe ajo tjetra (besimi në Ditën e Ringjalljes) është nga bazat e Imanit poashtu.

Kjo baza - që është Dita e Ringjalljes dhe e Shpërblimit - është një ndër shtyllat e Imanit, për të cilën tregon Fjala e Allahut - *Tebarake ue Te'ala* -:

﴿الَّذِينَ يَوْمِئِذٍ يَتَذَكَّرُونَ﴾

- Maliki jeumid-diin.

“Sundimtari i Ditës së Gjykimit.”

Sepse Imani është: të besosh në Allahun, në Melaiket e Tij, në Librat e Tij, në të Dërguarit e Tij, në Ditën e Kijametit, dhe në Kaderin, në të mirën dhe të keqen e tij.

Pastaj Ai tha:

﴿وَأِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ﴾

- IjjaKe na'budu ue IjjaKe neste'iin.

5. “Ty të vetëm të adhurojmë dhe Ty të vetëm të kërkojmë ndihmë.”

Ky ajet përmban Teuhidin e adhurimit me të gjitha llojet e tij.

“IjjaKe na’budu” (Ty të vetëm të adhurojmë): kjo renditje e fjalëve tregon për veçimin dhe kufizimin, sepse adhurimi i gjithi është për Allahun, askush nuk meriton ndonjë gjë prej adhurimit, kurrën e kurrës, dhe as nuk lejohet që t’i kushtosh dikujt tjetër pos Allahut qoftë edhe një grimcë adhurim, sepse adhurimi është haku i Allahut, vetëm i Atij,specifik vetëm për Të. Prandaj Ai tha:

﴿نَسْتَعِينُ وَإِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ﴾

- IjjaKe na’budu ue IjjaKe neste’iin.

“Ty të vetëm të adhurojmë dhe Ty të vetëm të kërkojmë ndihmë.”

Pra, ne nuk kërkojmë ndihmë nga askush tjetër pos Tij. Kush adhuron të tjerë në vend të Allahut ka bërë shirk, dhe kush kërkon ndihmë nga të tjerë në vend të Allahut ka bërë shirk. Të kërkuarit ndihmë nga të tjerë në vend të Allahut, të kërkuarit nga krijesat diçka që ato s’kanë mundësi të ta japin, kjo është shirk ndaj Allahut. Kurse kërkimi i ndihmës nga krijesat, në diçka që ato kanë mundësi të të ndihmojnë, kur krijesa është prezente tek ty, i thua: “Më jep të pi ujë”, “më jep rrobën time”, “më jep këtë”... ky lloj kërkimi i ndihmës është i lejuar, dhe është bashkëpunim në punë të mira dhe devotshmëri midis Besimtarëve, në gjëra të cilat ata kanë mundësi që t’i bëjnë. Ama, të kërkuarit e ndihmës nga krijesat, në gjëra të cilat ata nuk kanë fuqi që t’i bëjnë, përpos Allahut, kjo është shirk ndaj Allahut - *Tebarake ue Te’ala* -. Prandaj, ne nuk kërkojmë ndihmë nga dikush tjetër pos Atij, sikurse ka ardhur në hadithin e Ibën ‘Abbasit:

يَا غُلَامُ، إِنِّي أُعَلِّمُكَ كَلِمَاتٍ : أَحْفَظْ اللَّهَ يَحْفَظْكَ أَحْفَظْ اللَّهَ تَحِذْهُ تُجَاهَكَ إِذَا سَأَلْتَ فَاسْأَلِ اللَّهَ وَإِذَا
اسْتَعَنْتَ فَاسْتَعِنْ بِاللَّهِ ، وَاعْلَمْ أَنَّ الْأُمَّةَ لَوِ اجْتَمَعَتْ عَلَىٰ أَنْ يَنْفَعُوكَ بِشَيْءٍ لَّمْ يَنْفَعُوكَ إِلَّا بِشَيْءٍ قَدْ
كَتَبَهُ اللَّهُ لَكَ ، وَلَوْ اجْتَمَعُوا عَلَىٰ أَنْ يَضُرُّوكَ بِشَيْءٍ لَّمْ يَضُرُّوكَ إِلَّا بِشَيْءٍ قَدْ كَتَبَهُ اللَّهُ عَلَيْكَ ،
رُفِعَتِ الْأَقْلَامُ وَجَفَّتِ الصُّحُفُ.

“O djalosh! Unë po t'i mësoj disa fjalë: ruaje Allahun dhe Ai do të ruajë ty. Ruaje Allahun dhe do ta gësh Atë pranë vetes tënde. Nëse kërkon diçka, kërkoje atë nga Allahu, dhe nëse kërkon ndihmë, kërkoje nga Allahu. Dhe dije se, sikur i gjithë umeti të bashkohet për të të bërë ndonjë dobi, ata s'kanë për të të bërë dobi me ndonjë gjë, përveç se atë që e ka shkruajtur Allahu në favorin tënd. Dhe sikur ata të bashkohen për të të dëmtuar me ndonjë gjë, ata s'kanë për të të dëmtuar, përveç se atë që e ka shkruajtur Allahu kundër teje. Janë ngritur lapsat dhe janë tharë fletët.”⁴

لَكُمْ أَسْتَجِبْ أَدْعُوْنِي رَبُّكُمْ وَقَالَ

“Dhe ka thënë Zoti juaj: Lutmuni vetëm Mua, Unë u përgjigjem juve.”⁵

دَعَانِ إِذَا الدَّاعِ دَعْوَةٌ أُجِيبُ قَرِيبًا إِنِّي عَنِ عِبَادِي سَأَلْتُ وَإِذَا

يُرْشِدُونَ لَعَلَّهُمْ يَلِيَوْمَئِذٍ أَلِيٌّ مَّنْوَالٍ فَلْيَسْتَجِيبُوا

“Dhe nëse të pyesin robërit e Mi për Mua, Unë jam afër, i përgjigjem lutjes së lutësit, kur ai më lutet Mua. Prandaj, atale t'i përgjigjen thirrjes Sime dhe të më besojnë Mua, që të jenë të udhëzuar.”⁶

⁴ E ka transmetuar Imam Ahmedi në *Musnedin* e tij (2669), Tirmidhiu në *el-Xhami'* (2516) dhe tha se ky hadith është *hasen sahih*.

⁵Gafir, 60.

Pra, ne nuk adhurojmë askënd tjetër pos Allahut dhe nuk kërkojmë ndihmë nga askush tjetër pos Atij, në gjërat e mëdha dhe në gjërat e tjera, të cilat s'mund t'i bëjnë dot krejt njerëzit ose krejt ata që janë në tokë. Askujt nuk i kërkohet ndihma për ato gjëra përveç se Allahut - *Tebarake ue Te'ala* -, dhe pikërisht ky është kuptimi i fjalës: “*La haule ue la kuute illa billah.*” Pra, s'ka ndryshim për robërit dhe s'ka fuqi për ta në ndonjë gjë përveç se me lejen dhe ndihmën e Allahut - *Subhanehu ue Te'ala*.

E sikur të mos kishte qenë ndihma e Allahut për ne, në çështjet e fesë sonë dhe të dynjasë sonë, ne s'do të mund të bëjmë dhe të realizojmë gjë. Prandaj ne kemi nevojë urgjente, madje e kemi tejet të domosdoshme që të kërkojmë ndihmë nga Allahu - *Subhanehu ue Te'ala* -, sepse ne jemi të dobët, të varfër dhe të paaftë, dhe s'ka ndryshim dhe s'ka fuqi për ne në ndonjë gjë, nga çështjet e fesë dhe të dynjasë, përveç se me Allahun, të Lartësuarin e të Madhëruarin. Kështu duhet të jetë zemra e Besimtarit në ruajtjen e Allahut - *Tebarake ue Te'ala* - dhe në lidhjen me Zotin e gjithësisë; duhet që ta ndiejë që ai është një rob i dobët, i varfër, dhe se robërit që të gjithë janë të dobët, dhe se ata po u mblodhën për t'i dhënë atij diçka, ata s'do të mund të bëjnë gjë tjetër pos asaj që e ka shkruajtur Allahu. Ata s'mund t'i bëjnë dobi atij me ndonjë gjë, përveç nëse Allahu e ka dashur atë gjë dhe e ka shkruajtur atë përgjithmonë:

وَأَعْلَمُ أَنَّ الْأُمَّةَ لَوِ اجْتَمَعَتْ عَلَىٰ أَنْ يَنْفَعُوكَ بِشَيْءٍ لَّمْ يَنْفَعُوكَ إِلَّا بِشَيْءٍ قَدْ كَتَبَهُ اللَّهُ لَكَ،
وَلَوْ اجْتَمَعُوا عَلَىٰ أَنْ يَضُرُّوكَ بِشَيْءٍ لَّمْ يَضُرُّوكَ إِلَّا بِشَيْءٍ قَدْ كَتَبَهُ اللَّهُ عَلَيْكَ ،
رُفِعَتِ الْأَقْلَامُ وَجَفَّتِ الصُّحُفُ

⁶El-Bekarah, 186.

“Dhe dije se, sikur i gjithë umeti të bashkohet për të të bërë ndonjë dobi, ata s’kanë për të të bërë dobi me ndonjë gjë, përveç se atë që e ka shkruajtur Allahu në favorin tënd. Dhe sikur ata të bashkohen për të të dëmtuar me ndonjë gjë, ata s’kanë për të të dëmtuar, përveç se atë që e ka shkruajtur Allahu kundër teje. Janë ngritur lapsat dhe janë tharë fletët.”

Besimtari në ngjarjet e zymta dhe në telashe kërkon strehim tek Allahu - Tebarakae ue Te’ala - dhe beson në Kader. Dhe fryti i besimit në Kader është atëherë kur ndodhin ngjarjet dhe fatkeqësitë etj. Dhe nuk dallohet imani i saktë, imani në Allahun, imani në Dijen e gjerë të Allahut dhe në Caktimin e Allahut - Subhanehu ue Te’ala - të të gjitha gjërave dhe se nuk i zbret njeriut asnjë e mirë apo dëm, fatkeqësi apo gjëra të kësaj natyre, përveç se me Dëshirën e Allahut - Subhanehu ue Te’ala -, vetëm se gjatë fatkeqësive. Besimtari bindet se Allahu e ka shkruajtur këtë gjë që i ra atij dhe e ka dashur atë që të ndodhë. Ka thënë i Lartësuar:

﴿يَسِيرُ اللَّهُ عَلَىٰ ذَٰلِكَ إِنَّ نَبْرَاهَا أَنْ قَبْلَ مِّنْ كِتَابٍ فِي إِلَّا أَنْفُسِكُمْ فِي وَلَا الْأَرْضِ فِي مُصِيبَةٍ مِّنْ أَصَابَ مَا
ءَاتَكُمْ بِمَا تَفَرَّحُوا وَلَا فَاتَكُمْ مَا عَلَىٰ تَأْسُؤِ الْكَيْلِ﴾

“S’ka fatkeqësi që godet tokën dhe ju, që të mos jetë e shënuar në Libër (Leuhi Mahfûdh) më parë se ta krijojme atë. Kjo për Allahun është vërtet e lehtë. (Këtë paracaktim e kemi bërë) që ju të mosdëshpëroheni për atë që ju ka kaluar, por edhe për të mos u gëzuar së tepërmi për atë që Ai ju ka dhënë.”⁷

⁷ El-Hadijd, 22-23.

Ai që beson në Kaderin, ai që ka imanin e saktë, nuk mërzhitet dhe nuk dëshpërohet për ndonjë gjë që e ka humbur apo i ka vdekur, qoftë nga fëmija apo qoftë nga pasuria apo çdo gjë tjetër. Ai mund të mërzhitet me mërzhitjen e lejuar, mirëpo në të njëjtën kohë ai bën durim dhe pret shpërblimin nga Allahu për atë që e goditi. E nëse ai është kështu, atëherë s'ka për të humbje, kurrë. Ka thënë Allahu i Lartësuar:

﴿رَجُعُونَ إِلَيْهِ وَإِنَّا لِلَّهِ إِنَّا قَالُوا أُمْصِيبَةً ۗ أَصَابَتْهُمْ إِذَا آذَى الَّذِينَ ﴿١٥٥﴾ الصَّابِرِينَ وَدَشِيرًا ﴿١٥٦﴾ الْمُهْتَدُونَ هُمْ وَأُولَئِكَ ۗ وَرَحْمَةٌ رَّبِّهِمْ مِّنْ صَلَواتٍ عَلَيْهِمُ وَأُولَئِكَ ۗ﴾

“Prandaj, përgëzoji të duruarit, të cilët, kur i godet ndonjë fatkeqësi thonë: “Të Allahut jemi dhe vetëm tek Ai do të kthehemi.” Ata do të shpërblehen me paqe dhe mëshirë nga Zoti i tyre; ata janë në rrugën e drejtë.”⁸

Ai që mediton në këto ajete e në këto kuptime, do t'i bëhet dynjaja e pavlerë. Sikur të humbasë gjithçka në këtë dynja, ai nuk dëshpërohet. Dhe sikur t'i vijë diçka nga mirësia, bujaria e Allahut, ai nuk bëhet arrogant:

﴿آتَاكُمْ بِمَا تَفْرَحُونَ وَأُولَآئِكَ مَاعَلَى تَأْسُؤِ الْكِيَلَا﴾

“(Këtë paracaktim e kemi bërë) që ju të mos dëshpëroheni për atë që ju ka kaluar, por edhe për të mos u gëzuar së tepërmi për atë që Ai ju ka dhënë.”⁹

Ky është gëzimi i arrogancës dhe i mosmirënjohjes. Shumë njerëz gëzohen me këtë dynja dhe tregohen arrogantë e mosmirënjohës dhe harrojnë që

⁸ El-Bekarah, 155-157.

⁹ El-Hadijd, 23.

Allahu - *Subhanehu ue Te'ala* - i ka vënë në provë ata me këtë, a do të falenderojnë apo do të jenë mohues. Sikurse ka thënë

أَكْفُرُكُمْ أَمْ أَشْكُرُ لِيَبْلُوَنِي رَبِّي فَضَّلَ مِن هَذَا قَالَ

“Kjo është nga dhuntitë e Zotit tim, për të më provuar a jam mirënjohës apo mohues.”¹⁰

Pra, Besimtari e ndien kur është në fatkeqësi dhe kur është në mirësi, patjetër që duhet ta ndiejë se Allahu e vë në provë atë kur është në mirëqënie dhe në vështirësi, a do të jetë mirënjohës apo do të jetë mohues.

Pra, Besimtari është falenderues, e falenderon Allahun - *Tebarake ue Te'ala* - për mirësitë e shumta dhe të pakta, të vogla dhe të mëdha, dhe i përdor këto mirësi ashtu siç ka urdhëruar Allahu dhe në Kënaqësinë e Allahut. Ai nuk i përdor ato ku ia do epshi atij, sepse pasuria është e Allahut. Ai të ka lënë ty mëkëmbës për të, që Ai të të shohë se si e përdor atë. Ajo nuk është pasuria jote. Prandaj Ai ta heq pasurinë që ke, t'i heq robërit, t'i heq ushtarët dhe të heq gjithçka që zotëron. Të hiqen të gjitha ato dhe t'i mbetesh njeriu më i varfër; s'mbetet asgjë në dorën tënde, sepse ato janë pronë e Atij dhe ti je pronë e Atij. Kurse ajo që të ka dhënë dhe të ka lënë në pronësi Allahu, në të vërtetë Ajo është pronë e Tij dhe mirësi e Tij. Ai ta ka dhënë që të të vëjë në provë dhe të testojë ty: a do të falenderosh apo do të mohosh.

Pra, Besimtari duhet të jetë i këtillë, duhet t'i kuptojë këto gjëra. Të gjitha gjërat e kanë kthimin tek Allahu - *Subhanehu ue Te'ala* -. Kështu që, pasuria është pasuri e Tij dhe pushteti është pushtet i Tij - *Subhanehu ue Te'ala* -; adhurimi është vetëm i Atij - *Subhanehu ue Te'ala* - dhe ndihma është vetëm nga Ai - *Subhanehu ue Te'ala*. Kjo është gjendja e Besimtarit.

¹⁰En-Neml, 40.

Zemra e Besimtarit duhet të jetë e mbushur përplot me këto kuptime dhe ai duhet t'i sjellë ndërmend ato herë pas here. Ai nuk duhet të lejojë që ta kaplojë shejtani dhe ta bëjë që të harrojë dhikrin e Allahut dhe që të harrojë këto kuptime.

Me këtërritet dhe forcohet imani: me vepra të mira, duke menduar më së miri, duke medituuar, duke reflektuar, duke kuptuar çështjet, duke e ndierë mbikqyrjen e Allahut të Lartësuar dhe duke besuarvërtetësisht që Ai është Zoti i gjithçkaje, është Mbreti i gjithçkaje, është Mbikqyrësi i gjithçkaje, Dhënësi dhe Privuesi, Ai që të dëmton dhe të bën dobi, Ai është i vetmi, i Përsosuri nga çdo e metë dhe i Lartësuari.

Pra, këto janë llojet e Teuhidit të cilat ua përmendëm.

Pastaj Ai tha:

المُسْتَقِيمَ الصِّرَاطَ أَهْدِنَا

• Ihdinas-Siraatal-Mustekiim.

6. “Na udhëzo në Rrugën e Drejtë.”

Ne kërkojmë nga Allahu - *Subhanehu ue Te'ala* - Udhëzimin. Pasi që mësuam se Ai është Sundimtari i Ditës së Gjikimit, se adhurimi i pastër i takon vetëm Atij dhe se ne jemi që kemi nevojë për Të dhe s'bëjmë dot pa Të, absolutisht, atëherë kërkojmë nga Allahu - *'Azze ue Xhel-le*. Këto çështje, që nga Fjala e Tij “Elhamdulil-lahi Rabbil-Aalemiin” e deri këtu, janë parathënie. Ato sikur janë udhëzim nga Allahu që nëpërmjet tyre ne t'i afrohem Allahut - *'Azze ue Xhel-le*.

Pra, Besimtari i afrohet Allahut me Emrat dhe Cilësitë e Tij. Ai i afrohet Atij me imanin e tij dhe me veprat e tij të mira. Pra, sureja, që nga fillimi i saj e deri këtu, përmban besimin në *Rububijene* Allahut (që Ai është Zoti, Krijuesi, Sistemuesi i vetëm i universit [sh.p.]), besimin në Emrat dhe Cilësitë e Tij, besimin që Ai është Sundimtari i Ditës së Gjykimit, si dhe përmban pohimin që Ai është i adhuruari i vetëm me hak dhe se Ai është i vetmi të Cilit i kërkojmë ndihmë. Këto çështje janë besim dhe vepra të mira. Është e ligjshme për ne që t'i afrohem Allahut me Emrat dhe Cilësitë e Tij dhe me veprat e mira. Prandaj Ai tha:

المُسْتَقِيمَ الصِّرَاطَ أَهْدِنَا

• Ihdinas-Siraatal-Mustekiim.

“Na udhëzo në Rrugën e Drejtë.”

Është për të ardhur keq që shumë prej Muslimanëve, madje edhe nga ata që i atribohen dijes, nuk i njohin llojet e ligjshme të *teuessulit* (rrugëve për t'iu afruar Allahut), ato të cilat i ka ligjëruar Allahu - 'Azze ue Xhelle -, e për pasojë, Shejtani i ka bërë ata që të marrin rrugë të ndaluara e të shpikura për t'iu afruar Allahut!

Pra, *et-teuessul*, afrimi tek Allahu - *Tebarake ue Te'ala* -, bëhet me besimin në Të, me Emrat dhe Cilësitë e Tij dhe me veprat e mira. Këto janë përmendur në hadithe, dhe këto ajete tregojnë po ashtu për këtë.

Domethënë, ne besojmë në Allahun, në Emrat e Tij, në Cilësitë e Allahut - *Subhanehu ue Te'ala* -, në Rububijen e Tij, që Ai është Sundimtari i Ditës së Gjykimit, si dhe pohojmë që Ai është i Adhuruari i Vërtetë dhe se vetëm Atij i kërkohet ndihma. Të gjitha këto janë iman dhe vepra të mira. Tani, ne i drejtohem Atij me dua (lutje), dhe kjo është *uesijleh*, nga rrugët më madhështore (për t'iu afruar Atij), dhe themi:

المُسْتَقِيمَ الصِّرَاطَ أَهْدِنَا

• Ihdinas-Siraatal-Mustekiim.

“Na udhëzo në Rrugën e Drejtë.”

Pra, ti i afroresh Allahu çdo ditë në namazin tënd, mirëpo ti nuk e di që ke llojin më të madh të *teuesulit*.

Kurse teuesuli i shpikur është që të thuash: “O Allah, unë të afrohem me pozitën e filanit!”, “O Allah, unë të afrohem me hakun e filanit!”. Pastaj të shtyn më tej shejtani deri sa të fillosh t’i lutesh vetë filanit: “O Bedeu!”, “O Rifa’i!”... si dhe emra të tjerë të shumtë. Kështu, ata harrojnë që t’i luten Allahut të vetëm dhe që t’i mbështeten Allahut të vetëm në vështirësi, dhe i afrohen Atij me rrugë të cilat Allahu - ‘Azze ue Xhel-le - as nuk i ka lejuar dhe as nuk i ka ligjëruar!!

Kur e lexon këtë sure dhe kur i di kuptimet e saj, e kupton që t’i po kërkon që t’i afroresh Allahun me një nga rrugët më madhështore e më të qarta. Allahu - ‘Azze ue Xhel-le - thotë:

بِهَافَادْعُوهُ الْحُسْنَى الْأَسْمَاءِ وَلِلَّهِ

“Allahut i përkasin emrat më të bukur, andaj thirreni Atë (lutjuni Atij) me to.”¹¹

Për shembull thua: “O Allah, (unë të drejtohem, të lutem) me Krenarinë Tënde, me Fisnikërinë Tënde, me Bujarinë Tënde.” Këto janë Cilësitë e Tij, me të cilat ne i afrohem Atij. Gjithashtu, i afroresh Atij me Emrat e

¹¹El-E’araf, 180.

Tij: “O Krenar (*Azizj*), o Bujar (*Kerim*) na ndero dhe na bëj krenarë.” Këto janë Emrat e Tij, prandaj thirreni Atë me to, domethënë bëni *teuesul* (kërkoni që t’i afroheni Atij) nëpërmjet tyre.

Pra, ky ajet - siç edhe ua shpjeguam - përmban *teuesul*. Ka edhe ajete të tjera të shumta që përmbajnë sqarim të *teuesulit* të ligjëruar, siç ka thënë Allahu i Lartësuar:

أَخْلَقَتْ مَا رَبَّنا وَأَلْأَرْضَ السَّمَوَاتِ خَلْقٍ فِي وَتَتَفَكَّرُونَ جُنُوبِهِمْ وَعَلَى وَقُعُودًا قِيمًا اللَّهُ يَدُ كُرُونَ الَّذِينَ
النَّارِ عَذَابٍ فَفَقِنَا سُبْحَانَكَ بِطِلًا هَذَا

“Ata që e përmendin Allahun duke qëndruar në këmbë, ulur ose shtrirë dhe që meditojnë për krijimin e qiejve dhe të Tokës (duke thënë:) “O Zoti Ynë! Ti nuk i ke krijuar kot këto. I pastër je Ti nga çdo e metë. Prandaj na ruaj nga ndëshkimi i zjarrit.”¹²

Tek ky ajet ka *teuesul* madhështor: “Ata që e përmendin Allahun duke qëndruar në këmbë” *teuesul* me vepër; “ulur ose shtrirë” *teuesul* me vepër; “dhe që meditojnë” mendojnë dhe reflektojnë që Allahu është Zoti i këtij universi, është Krijuesi dhe Furnizuesi i tij, dhe se Ai nuk e ka krijuar atë kot. Pastaj thotë: “Prandaj na ruaj nga ndëshkimi i zjarrit.” Ky është *teuesul* me imanin e tij dhe me veprën e tij të mirë, pastaj bën dua. Pra, *teuesuli*, marrja e rrugëve të lejuara për t’u afruar tek Allahu gjendet në vende të shumta në Kur`an dhe Sunet.

Kurse *teuesuli* i ndaluar, i shpikur, nuk ka bazë në Librin e Allahut dhe as në Sunetin e të Dërguarit të Allahut - *sal-lAllahu 'alejhi ue sel-lem*. Ata që e bëjnë këtë *teuesul* të ndaluar argumentohen me hadithin e atij burrit të verbër, i cili ishte nga Sahabët. Është folur për këtë hadith, disa e bëjnë *hasen* kurse disa e bëjnë *da'ijf*. Mirëpo, sikur të supozonim se hadithi është

¹²Aali-Imran, 191.

i saktë, pasha Allahun, ai hadith është argument kundër tyre dhe nuk është argument në favor të tyre!

Është transmetuar nga 'Uthman Ibën Hunejf - *radij-Allahu 'anhu -*, se një i verbër erdhi tek i Dërguari i Allahut - *sal-lAllahu 'alejhi ue sel-lem -*, dhe i tha: “O i Dërguari i Allahut. Bëji dua Allahut që të ma kthejë shikimin.” Ai tha:

أو أدعك

“Apo do që të të lë ty (që të bësh dua).” Kurse në një transmetim tjetër ka ardhur:

إِنَّ شَيْئًا أَخْرَبْتُ ذَلِكَ ، وَهُوَ خَيْرٌ ، وَإِنْ شِئْتَ دَعَوْتُ .

“Nëse do, lëre këtë (që ta glesh shpërblimin e saj më mbas), dhe kjo është më e mirë, e nëse do, unë e bëj duanë.”

Ai tha: “Bëji dua Allahut.” Dhe tha: “O i Dërguari i Allahut. Humbja e shikimit më ka rënduar tej mase.”

Ai i tha:

“Atëherë shko, merr abdes dhe falj dy rekate. Pastaj thuaj: Allahumme innij es`elu Ke ue eteutexhehu ilej Ke bi-Nebijjii Muhammed - *sal-lAllahu 'alejhi ue sel-lem -*, Nebiji er-Rrahmeh. Ja Muhammed. Innij eteutexhehu ila Rabbij bike en jekshife lij ‘an basarij. Allahumme shefiahue ue shefianij fij nefsij. [O Allah, unë të kërkoj Ty dhe të drejtohem Ty me Pejgamberin tim, Muhamedin - *sal-lAllahu 'alejhi ue sel-lem -*, Pejgamberi i Mëshirës. O Muhamed. Unë i drejtohem Zotit tim nëpërmjet teje që Ai të ma kthejë. O Allah, shëroma shikimin dhe shëroma veten time.]”

Pastaj ai u largua dhe Allahu ia ktheu shikimin.¹³

Pra, ky njeri i bëri shkaqet; ai e di që i Dërguari i Allahut është më i miri i njerëzimit dhe që Allahu i përgjigjet duasë së tij, prandaj ai shkoi tek Pejgamberi - *sal-lAllahu 'alejhi ue sel-lem* - dhe kërkoi nga ai që të bënte dua për të. Ai i tha: “Bëji dua Allahut që të ma kthejë shikimin.” Ai nuk i tha: “Me pozitën që ke ti o i Dërguari i Allahut.” Ose të rrinte në shtëpi, i ulur, dhe të thoshte: “Me pozitën që ka Muhamedi”. Porse ai shkoi tek i Dërguari - *sal-lAllahu 'alejhi ue sel-lem* - dhe i kërkoi atij që të bënte dua për të, dhe i tha: “Bëji dua Allahut për mua.” Pejgamberi - *sal-lAllahu 'alejhi ue sel-lem* - i tha:

إِنَّ شِئْتَ أَخْرْتُ ذَلِكَ ، وَهُوَ خَيْرٌ ، وَإِنْ شِئْتَ دَعَوْتُ.

“Nëse do, lëre këtë (që ta gësh shpërblimin e saj më mbas), dhe kjo është më e mirë, e nëse do, unë e bëj duanë.”

Ai e la atë që kishte humbur dy gjëra të shtrenjta për të, që të zgjidhte mes durimit, dhe Allahu t’ia kompesonte me Xhenetin; nëse do të bënte durim dhe do të qëndronte në verbërinë e tij, Allahu do t’ia kompesonte të dy sytë që i kishte humbur me Xhenetin. Ose: “Nëse do, unë e bëj duanë për ty.” Domethënë, që Allahu të ta kthejë shikimin. Ai i tha: “Bëji dua (Allahut).” Këtu a ka argument në favor të tyre apo kundër tyre? Ka argument kundër tyre. Ata argumentohen me këtë, ndërsa ata nuk e kuptojnë domethënien e hadithit ose mashtrojnë!!

¹³ Ka thënë el-Albanij - *rahimehullah* - në *Sahijh et-Tergijb uet-Terhijb* (1/428): E ka transmetuar Tirmidhiu dhe ka thënë: hadith hasen sahijh garijb; Nesaiu - dhe teksti është i tij -, Ibën Maxheh, Ibën Khuzejmeh në *Sahijhun* e tij dhe Hakimi, i cili ka thënë: “është sahijh sipas kushteve të Bukharit dhe Muslimit”. Nuk është tek Tirmidhiu pjesa “dhe fali dy rekate”. Porse ai tha: “Atëherë ai e urdhëroi që të marrë abdes, që ta marrë abdesin më së miri dhe pastaj të lutet me këtë dua.” Ai e përmendi kështu pak a shumë dhe e përcolli tek “Lutjet”.

Pra, teuesuli këtu është me veten e Pejgamberit apo me duanë e tij?! Është me duanë e tij - *'alejhis-salatu ues-selam*. Ai tha:

إِنَّ شَيْئًا أَخْرَجْتُ ذَلِكَ ، وَهُوَ خَيْرٌ ، وَإِنْ شِئْتَ دَعَوْتُ .

“Nëse do, lëre këtë (që ta gësh shpërblimin e saj më mbas), dhe kjo është më e mirë, e nëse do, unë e bëj duanë.”

Kurse ai i tha: **“Bëji dua (Allahut).”** duke e theksuar.

Pra, ai nuk kërkoi nga i Dërguari - *sal-lAllahu 'alejhi ue sellem* - asgjë tjetër veç duasë, dhe nuk bëri *teuesul* me qenien e tij apo me pozitën e tij. Dhe sikur ky lloj teuesuli të kishte qenë i lejuar, ai do të kishte qëndruar në shtëpinë e tij, i ulur, dhe s’kishte nevojë që të shkonte tek ai - *sal-lAllahu 'alejhi ue sellem*. Mirëpo kjo nuk gjendet në Sheriat, as nuk e njohin Sahabët dhe as nuk e njohin Ulematë e Sunetit, kurrën e kurrës. Këto lloj *teuesuli* janë të shpikura: “O Allah, me pozitën e Pejgamberit...” e të tjera si kjo.

Pejgamberi - *sal-lAllahu 'alejhi ue sellem* - kur ishte i pranishëm, kërkohet nga ai që të bënte dua, siç është edhe ndodhia e këtij burrit të verbër. Dhe ky hadith është argument kundër atyre. Ata (Sahabët), kur kishte thatësirë të madhe, kërkonin nga ai - *sal-lAllahu 'alejhi ue sellem* - që të bënte dua, domethënë që të binte shi. Ata i thonin: “Kërko për ne që të bjerë shi o i Dërguari i Allahut, bëji dua Allahut për ne.”

Ata nuk uleshin nëpër xhamia apo nëpër shtëpitë e tyre, dhe të thonin: “O Allah, me pozitën e Muhamedit... O Allah, me pozitën e Muhamedit...” Ata nuk e kishin këtë gjë prej besimit të tyre, kjo janë rrugët e njerëzve të besëtytnive!

I Dërguari - *sal-lAllahu 'alejhi ue sel-lem* - bënte dua. Edhe Besimtari bën dua për Besimtarët. Është e ligjëruar që të bësh dua për Besimtarët, për të gjallët dhe të vdekurit e tyre.

مَرءٌ وَفِيكَ رَبَّنَا آمَنُوا الَّذِينَ غَلَّا قُلُوبَنَا فِي تَجَعَلْ وَلَا بِالْإِيْمَانِ سَبَقُونَا الَّذِينَ وَلَا حَوْنًا لَنَا أَعْفِرَنَّ

“O Zoti ynë, falna neve dhe vëllezërit tanë, të cilët kanë besuar para nesh dhe mos lejo që në zemrat tona të ketë asnjë të keqe ndaj besimtarëve. O Zoti ynë, Ti je vërtet i Butë dhe Mëshirëplotë.”¹⁴

Ne shkojmë tek të vdekurit, u japim selam atyre dhe bëjmë dua për ta.

Tani, ka njerëz që shkojnë tek të vdekurit dhe kërkojnë ndihmë nëpërmjet tyre dhe bëjnë *teuesul* me ta!! Ndërkohë që vet ata (të vdekurit) kanë nevojë për dikë që të bëjë dua për ta dhe kanë nevojë për Allahun. Të vdekurit janë në errësirat e varreve. S’ka dyshim që ata kanë dobi nga duaja që bëjnë Besimtarët e gjallë për ta, prandaj Allahu e bëri të ligjshme duanë e të gjallëve për të vdekurit, e jo e kundërta.¹⁵

Pra, ata të gjorë ua bëjnë haram veteve të tyre të mirën dhe ua bëjnë haram edhe të vdekurve. Ata kërkojnë ngatë vdekurit që nuk posedojnë asgjë nga Allahu për vetet e tyre, si dhe bëjnë *teuesul* të kotë, duke kërkuar që t’i afrohen Allahut nëpërmjet tyre.

¹⁴El-Hashr, 10.

¹⁵ Ka thënë Pejgamberi - *sal-lAllahu 'alejhi ue sel-lem* -:

إِنَّ هَذِهِ الْقُبُورَ مَمْلُوءَةٌ ظُلْمَةً عَلَى أَهْلِهَا وَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَنْوِرُهَا لَهُمْ بِصَلَاتِي عَلَيْهِمْ.

“Me të vërtetë këto varre janë të mbushura me errësirë për banorët e tyre, dhe me të vërtetë Allahu - ‘Azze ue Xhel-le - i ndriçon ato për ta me duanë që bëj unë për ta.”

Lavdi Allahut, Kur`ani dhe Suneti janë që të dy të qartë në çështjet e akijdes, në çështjet e menhexhit, në çështjet e ibadeteve, çdo gjë është e qartësuar dhe e sqaruar. Çdo gjë është e sqaruar, nuk ka paqartësi. Mirëpo, këto gjëra nuk i kuptojnë ata të cilëve Allahu ua ka verbuar shikimet, dhe shkojnë e bien ashtu siç bie qorri. Allahu na ruajt.

المُسْتَقِيمَ الصِّرَاطَ أَهْدِنَا

• Ihdinas-Siraatal-Mustekiim.

“Na udhëzo në Rrugën e Drejtë.”

Mbas të gjitha këtyre parathënieve madhështore, ne i drejtohemi Allahut me zemrat dhe gjuhët tona dhe themi: “Ihdinas-Siraatal-Mustekiim” - “Na udhëzo në Rrugën e Drejtë.” Ne kërkojmë nga Ai me sinqeritet që të na udhëzojë në Rrugën e Drejtë, që është Kur`ani, është Teuhidi dhe Imani, si dhe ato me cilat erdhi i Dërguari - ‘*alejhis-salam* -: Teuhidi dhe Ikhlasi, sinqeriteti për Allahun, Zotin e gjithësisë.

Pra, ne kërkojmë që të na udhëzojë Allahu në rrugën e tyre “es-Siraat el-Mustekiim” (Rruga e Drejtë). Rruga e Drejtë është ky Kur`an dhe çdo gjë që përmban ai, çdo gjë që përmban Mesazhi i të Dërguarve, si dhe rruga e të Dërguarit - ‘*alejhis-salatu ues-salam*. Kjo është Rruga e Drejtë: që nga Teuhidi, Imani, veprat e mira e gjer në fund.

“Na udhëzo në Rrugën e Drejtë.” - në kapitujt e Emrave dhe Cilësive, që të mos devijojmë ashtu siç devijuan Filozofët, Xhehmijet dhe Muëtezilet.

Dhe na udhëzo në ibadet, që të mos devijojmë ashtu siç devijuan Çifutët dhe të Krishterët dhe adhuruesit e varreve. Duhet t’i ndiejmë (në vetet tona) këto domethënie, sepse Rruga e Drejtë është Teuhidi, është

Imani dhe Ikhlas (sinqeriteti), është rruga në të cilën kanë qenë Pejgamberët, prandaj Ai ka thënë:

﴿الضَّالِّينَ وَلَا عَلَيْهِمَ الْمَغْضُوبِ غَيْرَ عَلَيْهِمْ أَنْعَمْتَ الَّذِينَ صِرَاطَ﴾

“Siraatal-ledhijne en’amTe ‘alejhim, gajril-magduubi ‘alejhim ueled-Daal-liin.”

7. “Në Rrugën e atyre të cilët Ti i begatove me mirësi, e jo në rrugën e atyre që morën Zemërimin dhe as në rrugën e atyre që janë të humbur.”

Çifutët e dinë të vërtetën dhe e kundërshtojnë atë me dashje, me inat dhe me arrogancë. Ata janë njerëzit të cilët morën Zemërimin (*el-magduubi ‘alejhim*).

“*ed-Daal-liin*” janë ata që nuk e njohën të vërtetën dhe e humbën rrugën. Dijetari nga ky Umet, kur devijon, ka ngjashmëri me Çifutët, sikurse kanë thënë Selefët. Dhe kur devijon ibadetçiu nga ky Umet, ai ka ngjashmëri me të Krishterët.

Shumë nga Sufistët janë të devijuar, sikurse devijimi i të Krishterëve; u luten të tjerëve në vend të Allahut, u kërkojnë të tjerëve ndihmë gjatë vështirësive, në vend të Allahut, si dhe kanë shumë e shumë devijime të tjera, Allahu na ruajt.

Po kështu janë edhe thirrësat e të keqese të poshtërsisë; shumë njerëz i shpien në humbje.

Pra, ne kërkojmë ndihmë nga Allahu dhe e lusim Allahun që të na udhëzojë në Rrugën e Drejtë, si dhe që të na mbajë larg nga rrugët e atyre që morën Zemërimin, ata të cilët e dinë të vërtetën dhe nuk punojnë me

të, ose të humburit që nuk e njohin të vërtetën dhe e adhurojnë Allahun me epshet dhe injorancën e tyre. Dhe që të gjithë ata janë në një gjendje që e urren Allahu dhe zemërohet prej saj; që të gjithë janë në humbje, Allahu na ruajt.

Ne e lusim Allahun që të na japë sukses neve dhe juve në njohjen e të vërtetës dhe që të jemi të palëkundur në të, që të na bëjë prej pasuesve të Pejgamberëve, Siddikinëve (atyre që e thonë dhe e përkrahin të vërtetën), Shehidëve (atyre që u flijuan në Rrugën e Allahut) dhe Salihinëve (njerëzve të devotshëm), me të cilët Allahu - *Subhanehu ue Te'ala* - është i Kënaqur, si dhe të na mbajë larg nga rruga e atyre që morën zemërimin dhe nga rruga e atyre që humbën. Padyshim që Zoti ynë e dëgjon lutjen.

Lavdërimet dhe paqja e Allahut qofshin për Pejgamberin tonë, Muhamedin, si dhe për Familjen dhe Shokët e tij.

Përktheu: Alban Malaj

'Auali, Mekkeh

E shtunë, 20 Safar 1436 Hixhrij / 13 Dhjetor 2014 Miladij